

240. ՉՈՒՍԱՆԱ ՆԱՂԸ

Մին շէնամ նիս ի մին չօրան: Աղ չօրանը շէնուն ուխարնէն տընէս ի ըրըծըցնէս, բիրիս: Մին օր ալ ուխարնէն հօր կածը ընգընէս ի, գինէս ին մին մօծ սարու շուքանումը յաթաղ ննս ու ըսկըսէս կէրածնէն արուջ արիլի: Չօրանըն ալ մաշկը ննս ի մին մօծ քարու, ըսկըսէս ի նինչիլի: Մին ալ լիսիս ի քարուն տակէն մին սնս ի ննա: Անգուճ ի գիրիս, տէսնի անդ հինչ սնս ան. մին ալ լիսիս ի քարուն տակէն մինի կընչիս ի ուրէն՝ ի սէր աստծու, անդ քարը վիր պատէր, ինձ ազաշէր: Չօրանը օսսը գէմ ը ննս քարուն վիր պըտէս, մին ալ մինի ըսէս ի՝ դէ քարը գիր տէղը: Չօրանը քարը գիրիս ի տէղը թն չէ տըսնիս ի սըտանէն կուխկէն հոտաց ը կացած:

Սըտանէն ըսէս ի. «Ա՛յ մարդ, ի՛ս շէտ շնուրակալ ըմ քի հէնէն, ի՛ս սատանաների թաքավօրըն ըմ. դժօխկի սատանաները վիր ին կացալ ինձ թաքավօրութունից ցիթալ, խընդիս ին լն ինձ սըպանին, հօր դու չի լն նիս ինձ սըպընըլասկան ըն լն: Ի՛ս փօլ շօնիմ հօր քի տամ, համա իս անդի իմ արիլ, հօր դու գէնիլ իս հայտնի հաքիմ. մի քանէ օրէն հէտնէ լսիս իս, հօր թաքավօրու մինունար տըղան շէտ ծանդը ալուզ ա, միռնիս ի: Թաքավօրը ալ աշխարքամս հաքիմ չի պըհէս կընչիս ի հօր տըղէլին օքուտցանին, հուշ մինի կըրէս չի: Աղ ալուզութիւնը իս իմ նիլասկան պատճառը. գինլացկան ըմ մըտնէմ թաքավօրու տըղէլուն

փութը ու շարութիւնը նիւացկան. ի՞նչ աշխարհամաս հուշ միներն ալ
ինձ նիշէնց լիմ տըլասկան քիզէնից բացի. միս հօր լիսիլ իս, հօր
թաքավօրու տըղան ծանդըր ալուզ ա, վիր իս նալ ննիլ թաքա-
վօրու կօշտը ասիլ իկ'ած ըս ուրէն տըղէյուն ըքըտցանիս: Թա-
քավօրը հօր բիրիլ ի տըղէյուն կօշտը, դու ասիլ իս բիրին մին
փարշ ջնիր, դու անդ փարշը վիր իս առիլ, խաչակնքիլ ու մըտա-
նիլ ալուզուն, գըլօխը վիր պատիլ, ջնիր ածիլ ալուզուն բէրանը.
անքանակ ալուզու փութէն դնա ըմ ննիլ գինէլ. ալուզը ան-
քանակ վիր ի նալ վէրանն նըստէլ: Թաքավօրը քի քու քաշավըտ
մին ուսկէ ը ննիլ, գինէլիս հարուստ ապրիլ, ալ աս շօլէրամը
շանըտ քըրքըրի լիս: Սատանան ասիլն ու չքանալն մին ի նիս:
Չօրանը անդի ի գիդիս անդ արագը լն հօր տէսալ ա:

Անց ը ննա մին քանէ օր, հրամանը նուս թաքավօրէն, հօր
սաղ շէնը սէվ դրոշակնէ կախ տան, անդուր հէտա, հօր թաքա-
վօրու մին ճարտամագար տըղան միռնիս ի Չօրանը ուխշարնէ-
րուն ըրակունը հօր բիրիս ի շէնը ու տըսնիս ան սէվ դրոշակնէն,
մընաս ի մնթնիլ. ննա ի տօն կընդան հարցանք ըրէս, թա ախի,
աս հինշ խանքն ա, կնէկ' ի ըսէս ի. «Այ մարդ, քու տօնը չքանդ-
վի, դու լափ աշխարքէն բէխանքն ըս: Տընաշէն, անդ սէվ դրօ-
շակնէն անդհիր հէտա ին կախ տըված, հօր թաքավօրու մին ճա-
րտամագար տըղան միռնիս իս: Ան հօր լիսիս ի չօրանը, հնրէն տէ-
սածը մտօքըն ը ննա, ինք' ի ուրէն ըսէս ի՝ հը հուրդի իրվնա ի
իմ տէսածը արագ լի լն: Քիշէրավ քըշան վիր ի ննա, կընդանը
ըսէս. «Այ կնէկ, իս անսիր ուխշարնէն տընլասկան լիմ ըրքծաց-
նէլու, խալիսուն ասա: Կնէկ' ի ըսէս ի. «Նաս տընլասկան լիս, այ
բալամ, խալիսը քի հանիլ ի չօրանութունէն, էտնէ մեք հուրդի իք
ապրի՛լ: Չօրանը ըսէս ի. «Այ կնէկ, իս հայտնի հաքիմ ըմ, գի-
նէս իմ թաքավօրու տըղէյուն ազագիմ ցավէն. մին քանէ հաց ու
մին էրկու կուտուր պանիր դիր տօպրակամըս, տօր ինձ, մին ալ
ան կրկատած տըլխնէրըս, ի՞նչ հըրդէ մէտիլ գինէմ: Կնէկ',
ըսէս ի. «Այ մարդ, հինշ հաքիմ, հինշ մաքիմ, խէլքըտ գլօխըտ
կուտէր, աշխարքուս տակէն ալ հաքիմ լի մնահած թաքավօրը
բիրած ա, հուշ միներն ալ կրէհած լի ըքըտցանիս: Չօրանը ան-
գուն լի գիրիս կնգանը, պարկը գիրիս ի խուրշինամը, խուրշինի
ցիքիս օսսը, հըղէ նուս գիրի թաքավօրու քաղաքը: Մին քանէ օր
հըղէ գնէլուց էտնէ հըսէս ի թաքավօրու քաղաքը, անստիր հն-
դհիր հարցանք ը ըրէս, թա թաքավօրու տօնը շտէղ ա, մինի նի-
շէնց ը ննա. գինէս ի տըսնիս մին մօծ իմարաթ, դանվանդն
ըդըշկին հուտաց ըն կահած անկաննէն, թիփանգնէն օսսունէրուն

գիրած, գիրենշները ձեռքներուն պահած, մինի արկաթի դրքուն մի յանին, ան մինի ան մին յանին: Գինէս ի ան անկաններուն կօշտը, հարցանք ըրէս՝ թաքավորը տէղս ը ըպրէ՞ս, թա՛ չէ: Անկաններէն ըսէս ին՝ հա տէղս ը ըպրէս: Ըսէս ի հօր ինքի իկած ը թաքավորու տըղէյուն ըքըտցանի: Անկաններէն ըսէսին. «Դու խէլագարս հինչ իս, ուղիւ կուրչէր աստղէն, թա՛ չէ, գիրենշով նալ իք, զօխտ կտրէլա: Զօրանը ձեք չի քիշիս: Մօծ դալմադալ ը ըսկըսէս. ան դալմադալուն վէր ը հսէս թաքավորուն նաղիրենդուն մինի, հարցանք ը ըրէս, թա՛ ան դ հի՞նչ դալմադալ ա, անկաններէն ըսէս ին, հօր աս խէլադը իկած ա թաքավորու տղէյուն ըքտցանի, մէք թուղ չեք ըրէս: Նաղիրը կընչիս ի շօրանուն, հարցանք ըրէս, թա՛ անկաններէն դո՞ւրդ ըն ըսես: Զօրանը ըսէս ի՝ հա:

Նաղիրի ըսէս ի. «Գիրդի՞ս իս հօր կարիս ուլ ալուզուն ըքըտցանիս, թաքավորը զօխտ կըտրըլասկան ա, շօրանը ըսէս ի՝ հա գիրդիս իմ: Նաղիրի ըսէս ի. «Դէ՛ դու տէղս հուտաց կաց, իս գինէմ թաքավորուն գիրուղ արիմ, տէսնիմ հինչ ի ասիլա: Նաղիրի գինէս ի թաքավորուն ըսէս, թա՛ ասի չիս մին հնչնչնչուն շինէցի ըսէս ի իկած ըմ թաքավորու տըղէյուն ըքըտցանիմ: Իս ասալ ըմ հօր կարիս ուլ ըքըտցանիս թաքավորը զօխտ կըտրըլասկան ա, ասալ ա՛՝ հա հօր կարիմ ուլ ըքըտցանիմ, թուղ զօխտ կըտրէ: Թաքավորը անքան հուսահատված ը լա (խէխտվուղը ձեքի ցիքիս ի ծուղու) ըսէս ի. «Բիր տէսնիք հինչ ի դնա ննա: Նաղիրի գինէս ի շօրանուն բիրիս: Զօրանը ննա ի թաքավորուն զօխտ ննա, քիշտին հուտաց ննա, թաքավորը ըսէս ի. «Այ մարդ, գու՛ղ ը ըսէս նաղիրի, հօր դու իկած ըս տըղէյուն ըքտցանիս: Զօրանը ըսէս ի՝ հա, թաքավորըն ապրած կէնա: Թաքավորը ըսէս ի. «Էլամա հօր կարիս ուլ ըքտցանիս, զօխտ կըտրէլ իմ տըլասկանս: Զօրանը ըսէս ի՝ կըտրէլ տօր:

Թաքավորը տըսնիս ի, հօր շօրանը շէտ լէխտուտ ա, հրամամայէս ի տանին համամ, մի օքուտ լըղըցանին, իրիսի վիր արին, թա՛ զան շնիրթնր սիգէց տան, բիրին ալուզուն կօշտը: Զօրանուն տընէս ին համամ, մին քիսալու ձեքավ օքուտ լըղըցընէս, մազարը խուղիլ ննա, իրիսին վիր ըրէլ ննա, թա՛ զան շնիրթնր սիգէց ննա, բիրիս թաքավորուն կօշտը: Թաքավորը տըսնիս ի շօրանուն, ճընընչիս չի, անդո՛ւր տընէս ի ան օթալը, հիշտէղ պրանած ա նիս ալուզը: Թաքավորը հարցանք ը ըրէս շօրանուն, թա՛ կարէլի վի հօր անքալ ալ տէսնին. հնչիրդի ի ալուզուն ըքըտցընըլասկան, շննքի օմմէն հաքիմները հօր իկած ըն ալուզուն ըքտցանին, թուղ չին արած

հուշ մինին մըտէն ան օթախը, շտէղ պըրանած ա ալուզը: Զօրանը ըսէս ի՛ հա հու խընդիս ի թուղ մընա, անդ ինձ վընաս չի նալ: Հօր մըտէս ին ալուզու օթախը, շօբանը տըսնիս ի թախտուն պըրանած ալուզուն լալախ-նիլուն, մին ալ տըսնիս ի ալուզուն բերանէն սըտանէն գլօխը հանած, լնիզնէն բերանն հանած ծըծը-զէլավ թըմաշ ի ըրէս գիրի հըրէն: Զօբանը ըսէս ի ինձ մին փարշ ջնիր բիրիցնք, բիրիս, շօբանը փարշը ում ը ըռէս, ըռէխը խաշակնքես, գինէս ալուզու գլօխը վիր պըտէս, ջնիրի ըծէս բերանը. սըտանէն ըսէս ի. «Դէ, իս գէցալ ըմ: Ալըն-հալ ալուզը վիր ը ննա տէղամը նըստէս, անդի հօր, գիրիս թն ալուզ չի լած: Թաքավօրու տղան ըսէս ի. «Հալրիկ, մալրիկ, շնիր-թնրս տվէցէք, քօխցած ըմ շնիզ ըրէցէք ըտէլու բէն՝ բիրիցէք, ձիս հաղըր ըրէցէք, գինիլացկան ըմ շօռ գոմա: Թաքավօրը, թագուհին, նադիր-վնդիրնէն մընաս ին գիշված, թն ալ ջանըմ, աս հինշ հրաշկ ա, օմմէնըն ալ գիշված թըմաշ ին ըրէս շօբանուն: Թաքավօրը անընհալ հրամամայէս ի, հօր շօբանուն մին խորշին տակէ տան, հէրնիր դնվն բիրին ալ աշխարքուս տակէն հինշ օքուտ բէն կան բէնին հըղէ ցիթին գինէ: Թաքավօրը շօբանուն նըշընըկէս ի իրա շէնուն շահը, ննա ի անդնիր տասը շէն: Զօբանուն նըստըցընէս ի Արաքստանու ձի, հըղէ ցիթիս: Զօբանը հըսէս ի շէնի խալիս մընաս ի մնթն: Զօբանը մին իմարաթ ը շինիս ըսկըսէս գինշ ապրիլի:

Սըտանէն մընաս ի սըտանէ, ան հըրէն սըտանէն: Թննէն ձիթի չի քիշիս: Անց ը ննա մին տարէ, սըտանէն գինէս ի մին շնտ հըղօր Թաքավօրու ըխըկա փուրը մըտէս: Ան Թաքավօրը թօխտը գիրիս շօբանու Թաքավօրուն, հօր հըրէն հաքիմուն զուրկի հըրէն ըխըկանը սըղըցանի: Զօբանի Թաքավօրը հրամաման ը զուրկիս շօբանուն, հօր գինէ ան Թաքավօրու ըխըկանը սըղըցանի: Զօբանը գինէս ի ան ըխըկանը սըղըցընէս, մօծ խնննվ ննա տուն: Անց ը ննա մին իրիք տարէ, սըտանէն գինէս ի. ալու մին մօծ Թաքավօրու տղէն փուրը մըտէս: Զօբանը գինէս ի անդնիր ալ սըղըցընէս: Անքան կարօղութին ը բիրիս, հօր հըղէր դնվն անշախ ըն վիր ըռէս, ու ըսկըսէս ի գինշ ապրիլի:

Անց ը ննա տասը տարէ, ան սըտանէն գինէս ի մըտէս ալու իրա Թաքավօրի տղէն փուրը: Թաքավօրը հրամանն ը զուրկիս՝ շնիզ էք տըղէլուն սըղըցըրու Զօբանը հրամամանը հօր ըստընէս ի կընգան ըսէս ի. «Այ կընէկ, ի՛ս գինէս իմ, համա դէ ալ լէտ չիմ գուպական, շննքի ի՛ս իրիք՝ զնննէն իվիլ հաքիմութին անիլի:

իրավունք չօնիմ. ալուզուն կըրըլասկան լիմ սըղըցանիմ, թաքավորըն ալ քանլմն կըտըլասկան առ: Չօքանը ննն ի ալուզուն կօշտը, միս հոր մըտընէս ի ալուզուն, սըտանէն գլօխը հընէս ի ալուզու բէրանէն ու ըլըղված ըսէս. «Այ մարդ, խաս իկած ըս, չէ հօր ի՛ս քի ասալ ըմ մինակ իրիք՝ դօնոնմ իրավունք օնիս հաքիմութին անիս, հինչ ի, դու թուղ չիս ըրըլասկա՞ն, հօր իս ալ աշխարհամըս ապրիմ: Իմ ուրախութիւնիս ալ անդնը մանչին ի, հօր մարդկանց տանջիմ, հօր մին օր գէշ բէն չարիմ, իմ օրըս խավար ա. անդի հօր հնրդի իկած ըս, անդի ալ գինառ: Մէր շօքանը մըտըծէս ի, հնրդի արի, հօր անդ սըտանուն գլօխը խլէ, ալուզու փուրեն հանի: Մըտընէս ի ալուզու բէրցուն ու սատանուն ըսէս. «Զէ, ի՛ս իկած չիմ հաքիմութին ըրէլու, իս կարի չիմ քու թքուտօթինը մըտանիմ, իկած ըմ քիզ դիյուղ իրիմ, հօր իս աս քանէ օրըս գէհած ըմ լն ան սարը, տէսալ ըմ ան քարը տէղը չի, սըտանէնէրը դնն ըն իկած, քու քըմակէտ շօռ ըն ննն, տէղըտ հօր անդնից ասիմ, քնրդըտ գիզիլ ինն: Ան հօր ըսէս ի, սըտանէն ըսէս ի. «Դէհ, ի՛ս գէցալ ըմ, ալ աս աշխարհամը իս տէղ չօնիմ, իմ տեղս ծովըն առ: Ասալ ա ուրէն ցիքալ ծովը: Երգիբի ազադվալ ա անդնը հէնից:

